

LUKEMISTO

Lukemisto jakautuu tekstien sisältämän kielellisen aineksen puolesta kolmeen osioon. Ensimmäinen (1.) sisältää substantiivien, adjektiivien, pronomien ja numeraalien taivutusta sekä verbien preesensmuotoja. Toinen osa (2.) edustaa poleemista tyyliä ja alkuperäistä, ei-käännettyä slaavilaista kirjallisuutta. Kolmas osa (3.) koostuu kreikasta käännettyistä Uuden Testamentin teksteistä, joissa kieli näyttäytyy kaikessa kompleksisuudessaan. Kappale 3.4. on annettu kyrillisessä asussa, kappale 3.6. glagoliittisessa.

Tekstien oikeinkirjoitus ja morfologia on normalisoitu *Muinaiskirkkoslaavin käsikirjan* kuvausta vastaavaan muotoon. Alkuteksteissä esiintyvät merkit *ü* (glagolitsan Ѹ , kyrillitsan *Ѹ*) ja *θ* (glagolitsan ja kyrillitsan θ) on kuitenkin säilytetty, samoin kuin muutkin erikoismerkit silloin, kun niitä käytetään numeerisessa funktiossa. Glagoliittisissa ja kyrillisissä osioissa on lisäksi säilytetty alkuteksteissä esiintyvä kaksitahoinen merkintä vokaaleille *i* (glagolitsan Ѡ , ѡ , kyrillitsan *Ѡ*, *ѡ*) ja *o* (glagolitsan Ѣ , ѣ , kyrillitsan *Ѣ*, *ѣ*). Glagoliittisessa tekstissä on myös huomattava, että kyrillisiä merkkejä *Ѡ* ja *ѡ* vastaavat Δ (kyrillinen *Ѡ*) ja Э (kyrillinen *Ѣ*).

Käsikirjoitukset EUCHOLOGIUM SINAITICUM (1.3.) ja CODEX ZOGRAPHENSIS (3.) ovat glagoliittisia. Näiden tekstien latinalaisessa translitteraatiossa noudatetaan kirjainten glagoliittisia lukuarvoja. Osa 2. (*O pismenexъ*) perustuu kyrilliseen alkutekstiin, joten translitteraation kirjaimilla on kyrilliset arvot.

1. Nominien ja pronomien taivutusta, verbien preesensmuotoja

1.1. Irtolauseita

1. *dijavolъ reče Isusu · ašte synъ jesi božьjъ гьci da kamenъje se xlěbi bađatъ.*
2. *blaženi ništiji duxomъ jako těxъ jestъ cēsarьstvo nebesъskoje · blaženi krotъci jako ti naslědětъ zemlǎ.*
3. *vъsěkъ jъže vъzъgītъ na ženǎ sъ roxotъjǎ uže ľuby tvoritъ sъ њeјǎ vъ sгьдъci svojemъ.*
4. *ašte že oko tvoje sъblažňajetъ tę istъkni je i otъvъgĭ otъ sebe.*

Jussi Halla-aho
Muinaiskirkkoslaavin lukemisto

5. ašte kъto tę udaritъ vъ desnaja lanitą obrati jemu i drugaja.
6. jegda ubo sъtvoriši milostyhą ne vъstrąbi prędъ soboją · jako tvoreť ipokriti vъ sъnъmištixъ.
7. otъpusti namъ dlъgy našę jako i my otъpuštajemъ dlъžьnikomъ našimъ.
8. azъ ubo kъštą vy vodojа a tъ kъstitiъ vy duxomъ svęťjimъ.
9. posrędę že vasъ stojitъ jęgože vy ne vęste.
10. otъ Nazareta možetъ li čъto dobro byti.
11. mađriši sę slovesy svojimi mъnę jako tacęmi slovesy ubęžati imaši mъsti.
12. udobęje bo jestъ velъbądu skvozę igъlinę uši proiti neže bogatu vъ cęsaręstvъje božъje vъniti.
13. jъže ľubiti otъca li materъ rače mene nęstъ mene dostojъnъ.
14. ne branite dęťmъ priti kъ mъnę · tacęxъ bo jestъ cęsaręstvo nebesъskoje.
15. vъzdadite ubo kesarova kesarevi i božъja bogu.
16. slępъ že slępъca ašte voditъ oba vъ jamą vъpadete sę.
17. glasъ nogu etera slyšą kъ namъ grędašta.
18. buja slovesa glagoľęši i blędi mъnogy.
19. radujъ sę Marije · gospođъ sъ toboją · blagoslovľena ty vъ ženaxъ i blagoslovľenъ plodъ čřeva tvojego.
20. ty bo skorъcъ jesi i ne pečeši sę ni o ženę ni o dęťxъ nъ čistъ jesi.
21. ne romętajъte bisъgъ vašixъ prędъ svinъjami.

1.2. Ohjeita katumisesta (Euchologium Sinaiticum)

a) Väkivalta- ja henkirikoksista

ašte kъto razbojъ sъtvoritъ :i: ľęť da pokajetъ sę vъ inojъ oblasti. toli po tomъ da prijęť bądetъ vъ svoje otъčъstvo ašte bądetъ pravъdъno pokajalъ sę o xlębě o vodę · i da poslušъstvujetъ jemu episkopъ i popove vъ nixъže jestъ pokajalъ. ašte li bądetъ nedobřę pokajalъ sę to da ne prijęť bądetъ vъ svoje otъčъstvo.

ašte kъto razbojъ sъtvoritъ ne xotę :g: ľęť da pokajetъ sę · :b: otъ nixъ o xlębě o vodę.

Jussi Halla-aho
Muinaiskirkkoslaavin lukemisto

ašte kыto otrovenьja radi pogubitъ člověka :d: lěť da pokajetъ · :b: otъ níxъ o xľěbě o vodě.

ašte kotoraja žena otročę udavitъ :b: lěť da pokajetъ se · :a: o xľěbě o vodě.

ašte kыto prostъ Ľudinъ vraždyda imy udaritъ člověka i okръvavitъ jъ :i: dьnъ da pokajetъ se.

ašte kotoraja žena blađъ sьtvořšї toli prokazitъ otročę vъ sebě :i: lěť da pokajetъ se · :b: otъ níxъ o xľěbě o vodě.

b) Sukupuolirikkeistä

ašte kotoгъjъ pгїčъtnikъ sodomъskъjъ blađъ sьtvoritъ :i: lěť da pokajetъ se · :b: otъ níxъ o xľěbě o vodě.

ašte kotoгъjъ pгїčъtnikъ blađъ sьtvoritъ sь tuždejā ženojā li sь děvicejā :b: lěť da pokajetъ se o xľěbě o vodě. ašte li jestъ dijakъ li čъnъcъ :g: lěta da pokajetъ · :b: otъ níxъ o xľěbě o vodě. ašte li jestъ episkurъ to da izvrъžetъ se sana i :i: lěť da pokajetъ se.

ašte kotoгъjъ bělogizъcъ ženā imy toli sь tuždejā blađъ sьtvoritъ ili sь děvicejā :g: lěta da pokajetъ · :b: otъ níxъ o xľěbě o vodě.

ašte kыto sь čъnїcejā blađъ sьtvoritъ :b: lěť da pokajetъ se o vodě o xľěbě. ašte kыto samъ vъ se blađъ tvoritъ lěto da pokajetъ se.

ašte kыto poxotъ imy ili ľakavъstvomъ tuždā ženā pгїimetъ :b: lěť da pokajetъ se · :a: o xľěbě o vodě.

ašte kotoгъjъ pгїčъtnikъ sь četvrěnogomъ blađъ sьtvoritъ :i: lěť da pokajetъ se ašte ženy ne imatъ. ašte li ženā imatъ :gi: lěta da pokajetъ se.

Jussi Halla-aho
Muinaiskirkkoslaavin lukemisto

ašte kыto sъ raboјa blаdъ sъtvoritъ toli roditъ dĕtištъ da svoboditъ rabą tą i postitъ sę lĕto jedino.

c) Omaisuusrikoksista

ašte kыto ukradetъ glavъno čyto ili skotъ ili domъ rodъkorajetъ ili čyto dobro ģĕlo drago ukradetъ :d: lĕtъ da pokajetъ sę. a li malo čyto ukradetъ :b: lĕtĕ da pokajetъ sę.

ašte kыto čъrnica ukradetъ :b: lĕtĕ da postitъ sę o xlĕbĕ o vodĕ · a ježe jestъ ukralъ da dastъ ništъjimъ.

ašte kыto domъ zažežetъ li gumъno :d: lĕtъ da pokajetъ sę o xlĕbĕ o vodĕ.

ašte kыto bĕdoјa sъnĕdъno čyto ukradetъ da postitъ sę :k: dъnъjъ. ašte li jestъ dĕtъskъ :d: dъnъ da postitъ sę.

d) Väärästä todistuksesta

ašte kыto proklinajetъ sę :d: lĕtъ da pokajetъ sę. ašte kыto nađъmi klynetъ sę :b: lĕtĕ da pokajetъ sę.

e) Pakanallisesta menosta

ašte kotoгъjъ ropъ li pričъtnikъ upijetъ sę :i: dъnъ da pokajetъ sę. ašte li jestъ bĕlorizъcъ :d: dъnъ da pokajetъ sę. ašte kыto druga svojego upojitъ do raga da postite sę oba :d: dъnъjъ.

ašte kыto upivъ sę oblujetъ :ē:ti dъnъ da postitъ sę o xlĕbĕ o vodĕ. ašte li dijakъ jestъ :d: dъnъ da postitъ sę.

f) Muuta

ašte kыto mъzda vъzъmetъ otъ kogo postiti sę za њъ · ašte vĕdy se sъtvoritъ jestъ da alčetъ za sę jeliko i za onogo · i ježe jestъ vъzĕlъ da dastъ ništъjimъ. jako tuždĕ grĕxy vъzemĕtъ nĕstъ lĕpo da imenujety sę xristovъ rabъ.

Jussi Halla-aho
Muinaiskirkkoslaavin lukemisto

ašte komu umьretь dѣtišть nekъštenъ za lѣnostь :b: lѣtѣ da pokajetь sę o xlѣbѣ o vodѣ.

ašte kъto ne sъxranitь brašъnъca · toli myšъ jęgo vъkusitь ili sъtьretь sę :k: dъnъ da postitь sę. ašte kъto prolĕjetь otъ svętyję čašę vъ vtĕme prĕnošęnjju :d: dъnъ da postitь sę · ašte li po prĕnošęnjji prolĕjetь :k: dъnъ da postitь sę.

ašte kъto gnĕvajetь sę na bratra svojęgo · jelikože dъnъ gnĕvъ drъžitь toliko da postitь sę o xlѣbѣ o vodѣ. ašte kъto bratra svojęgo vъ gnĕvъ prokĕnetь i raky vъzlubitь :ž: dъnъ da pokajetь sę o xlѣbѣ o vodѣ.

ašte kъto vъ cъkъve sъre · toli jemu vragъ blaznъ prinesetь vъ sъnĕ · :d: dъnъ da postitь sę i da poklonitь sę na dъnъ :r:.

ašte kъto aľkati ne mozetь da isrojetь :k: psalmъ i :g̃: ašte li ne umĕjetь da dastь cęta. ašte li ne imatь cęty to da otъ brašъna ježe imatь da dastь.

1.3. Ohjeita kielenkäytöstä (Codex Suprasliensis)

da imatь ubo i oko ustavnъ i mĕra da ne bez uma naskačetь na vъse ježe viditь · i językъ stĕna da imatь da ne vařajetь uma. togo bo dĕľma i zařby i ustъnĕ na utvĕrđdenjje języka sъtvoĕny sať · da nikoliže vъprostą utvъzъ językъ dvъgъjъ izidetь. nъ jegda sebĕ dobrĕ ustrojitь tьgda sъ vъsejā krasotojā da isxoditь i taka slovesa da iznositь da dastь blagodĕť slyšęštъjimъ i to da vĕštajetь ježe na uspĕxъ jestь slyšęštъjimъ.

2. O pismenexъ: Puolustuspuhe slaavilaiselle kirjallisuudelle

Munkki Xrabrin vastalause niille, joiden mielestä slaavi ei sovellu Jumalan sanan levittämiseen. Teksti on säilynyt useina käsikirjoituksina, joista yksikään ei ajallisesti edusta muinaiskirkkoslaavia (vanhin kopio 1300-luvun puolivälistä). Teksti sisältää kuitenkin viitteitä siitä, että originaali on kirjoitettu 900-luvun alkupuolella.

2.1. Slaavit saavat kirjakielen

Tekstissä annetaan mielenkiintoisella tavalla ymmärtää, että slaavia olisi ennen glagoliittisen aakkoston luomista merkitty muistiin latinalaisilla ja kreikkalaisilla kirjaimilla. Tällaisia tekstejä ei tunneta.

prežde ubo slověne ne iměaxa kńigь nъ čьtami i rězami čьtěaxa i gataaxa pogani sašte. kрьstivъše že se rimъskymimi i grьčьskymimi pismeny naždaaxa se pьsati slověnskā rěčь bez ustrojěnja. nъ kako možetъ se pьsati dobrě grьčьskymimi pismeny · bogъ ili životъ ili ģęlo ili crьky ili čajanъje ili širotā ili jadъ ili ađu ili językъ i ina podobьnaja simъ. i tako běšę mьnoga lěta.

po tomъ že člověkoľubьcъ bogъ strojejъ vsě i ne ostavľajejъ člověča roda bez razuma nъ vsě kъ razumu privedę i sьrasenъju pomilovanъ rodъ slověnskъ posъla jimъ svętajego Konstantina filosofa naricajemajego Kirila maža pravьdьna i istinьna i sьtvori jimъ pismena tri desęte i osmъ · ova ubo po činu grьčьskъjixъ pismenъ ova že po slověnskęjъ rěči.

se že sať pismena slověnskaja. sice ja podobajetъ pьsati i glagolati · a · b · v · g · i pročaja.

2.2. Ovatko slaavilaiset kirjoitukset Jumalan sanan arvoisia?

Joidenkin mielestä slaavilaiset kirjaimet eivät soveltuneet Jumalan sanan julistukseen, koska niitä ei ollut luotu aikojen alussa kuten heprealaiset, latinalaiset ja kreikkalaiset kirjaimet. Xrabr muistuttaa, että kreikkalaisetkin kirjoittivat aluksi foinikialaisilla kirjaimilla, joista kreikan aakkosto on kehittynyt.

Tekstissä viitataan kreikan kirjaimiston ja kreikkalaisten kirjoitusten syntyyn. Palamedes on tradition mukaan kirjainten keksijä. Kadmos perusti Theban ja “keksi” foinikialaiset kirjaimet. Simonides ja Epikharmos olivat varhaisia kreikkalaisia kirjailijoita (500-400 eKr.). Dionysios Traakialainen oli kuuluisa grammatikko.

Jussi Halla-aho
Muinaiskirkkoslaavin lukemisto

Perimätiedon mukaan seitsemänkymmentä miestä käänsi 2. vuosisadalla eKr. Vanhan Testamentin hepreasta kreikaksi. Tästä käännöksen nimi Septuaginta (latinaa: 'seitsemänkymmentä'). Akylas ja Symmakhos olivat juutalaisia ebioniiitteja, kerettiläisiä, jotka olivat omaksuneet joitakin keskeisiä oppeja kristinuskosta. He eivät olleet tyytyväisiä Septuagintaan, vaan käänsivät Vanhan Testamentin uudelleen hepreasta kreikaksi.

druĝiji že glagoľatŭ · čŭsomu že saťŭ slověňsky kŭnigy. ni togo bo jestŭ bogŭ sŭtvorilŭ ni to angeli ni saťŭ iždekonŭny jako židovŭsky i rimŭsky i elinŭsky jiže otŭ koni saťŭ i prijeťŭ saťŭ bogomŭ.

a druĝiji mŭneťŭ jako bogŭ samŭ jestŭ sŭtvorilŭ pismena i jako trŭmi jězyky povelěľŭ bogŭ kŭnigamŭ byti jakože vŭ evangelji pišetŭ · i bŭ dŭska napŭsana židovŭsky i rimŭsky i elinŭsky a slověňsky něstŭ tu · tĕmŭže ne saťŭ slověňskyjĕ kŭnigy otŭ boga.

kŭ tĕmŭ čŭto glagoľemŭ ili čŭto gečemŭ kŭ tacĕmŭ bezumŭňjimŭ. obače gečemŭ otŭ svĕťŭjixŭ kŭnigŭ jakože naučixomŭ se jako vŭsĕ byvajatŭ po řĕdu otŭ boga a ne otŭ inogo. něstŭ bo bogŭ sŭtvorilŭ židovŭska jězyka přĕžde ni rimŭska ni elinŭska nŭ sigŭskŭjŭ jimŭže i Adamŭ glagola i otŭ Adama do rotora i otŭ rotora doňdeže bogŭ razdĕli jězyky pri stŭprotvořenji. i jakože se jězyci rozmĕsišĕ tako i nravi i obyčaji i ustavi i zakoni i xytrosti na jězyky · egipťĕnomŭ že zemľemĕfenŭje a perŭsomŭ i xalŭdeomŭ i asireomŭ ĝvĕzdočŭtenŭje vŭšŭvnenŭje vračevanŭje čarovnŭja i vŭsĕ xytrostŭ človĕča · židovomŭ že svĕťŭjĕ kŭnigy vŭ nŭixŭže jestŭ pŭsano jako bogŭ nebo sŭtvori i zemľa i vŭsĕ jaže na ějĕ i človĕka i vŭsĕ po řĕdu jakože pišetŭ · elinomŭ že gramatikijā ritorikijā filosofijā. nŭ přĕžde sego elini ne imĕaxā svojimŭ jězykomŭ pismenŭ nŭ finičŭskŭjimŭ pismeny pŭsaaxā svojā si řečŭ. i tako bĕšĕ mŭnoga ľĕta.

Panamidŭ že posľĕžde prišŭdŭ načŭnŭ otŭ alfy i vity šestŭ na desĕte pismenŭ tŭkŭmo elinomŭ obrĕte · priloži jimŭ Kadmŭ milisijŭ pismena tri. tĕmŭže mŭnoga ľĕta devĕťŭja na desĕte pismenŭ pŭsaaxā. i po tomŭ Simonidŭ obrĕťŭ priloži dŭvĕ pismenĕ · Epixarijŭ že sŭkazatelŭ tri pismena obrĕte i sŭbŭra se jixŭ dŭva desĕti i četyri. po mŭnoĝĕxŭ že

Jussi Halla-aho
Muinaiskirkkoslaavin lukemisto

лѣтѣхъ Dionisъ gramatikъ šestъ dvohlasъnjixъ obrĕte · po tomъ že drugъjъ рѣтъ · i drugъjъ tri pismena. i tako mъnoĝi mъnogy lĕty jedъva sъbrašę :li: pismenъ. po tomъ že mъnogomъ lĕtomъ minavъšemъ boŝjემъ povelĕnjემъ obrĕte sę sedmъ desetъ maŝъ jiŝe прѣloŝišę otъ ŝidovъskajego na грѣъскъjъ jęzыкъ. a slovĕnъskyję kъnigy jedinъ svĕtъjъ Konstantinъ naricajemъjъ Kirilъ i pismena sъtvori i kъnigy прѣloŝi vъ malĕxъ lĕtĕxъ · a oni mъnoĝi. i mъnogy lĕty sedmъ jixъ pismena ustrojišę a sedmъ desetъ maŝъ прѣloŝenjje. tĕmъŝe slovĕnъskaja pismena svĕtĕjъša sātъ i ѣstъnjĕša · svĕtъ bo maŝъ sъtvorilъ ja jestъ · a грѣъskaja elini pogani.

aŝte li kъto reĉetъ jako nĕstъ ustrojilъ dobrĕ poŝeŝe sę postrajajātъ i jeŝte otъvĕtъ reĉemъ simъ · i грѣъsky takozŝe mъnogaŝdi sātъ postrajali Akila i Simaxъ i po tomъ ini mъnoĝi. udobĕje bo jestъ poslĕŝde potvoriti neŝe пръvoje sъtvoriti.

aŝte bo vъprosiŝi kъnigъĉъję грѣъskyję glagolĕ · kъto vy jestъ pismena sъtvorilъ ili kъnigy прѣloŝilъ ili vъ koje vrĕmĕ to rĕdъci otъ nixъ vĕdĕtъ. aŝte li vъprosiŝi slovĕnъskyję bukaĕ glagolĕ · kъto vy pismena sъtvorilъ jestъ ili kъnigy прѣloŝilъ to vъsi vĕdĕtъ i otъvĕštavъše rekātъ · svĕtъjъ Konstantinъ filosofъ naricajemъjъ Kirilъ · tъ namъ pismena sъtvori i kъnigy прѣloŝi i Methodъje bratrъ jego. sātъ bo jeŝte ŝivi jiŝe sātъ vidĕli jixъ. i aŝte vъprosiŝi vъ koje vrĕmĕ to vĕdĕtъ i rekātъ jako vъ vrĕmena Mixaila ĉesaĕa грѣъska i Borisa kъneĝa blъgarъska i Rastislava kъneĝa moravъska i Kocъla kъneĝa blatъnъska vъ lĕto ŝe otъ sъzъdanъja vъsego mira :ĝtĕg: sātъ ŝe i ini otъvĕti jeŝe reĉemъ a nynĕ nĕstъ vrĕmĕ. takъ razumъ bratrъje bogъ jestъ daļъ slovĕnomъ jemuŝe slava i ѣstъ i drŝava i pokloĕnjje nynĕ i prisno i vъ beskonъĉnyję vĕky. aminъ.

3. Otteita uudesta testamentista (Codex Zographensis)

Kappaleissa on yhdistetty materiaalia Matteuksen, Markuksen ja Luukkaan evankeliumeista.

3.1. Jeesuksen syntymä (joulu-evankeliumi)

bystъ ŝe vъ dъni ty · izide povelĕnjje otъ kesaĕa Avъgusta napisati vъsa vъselĕnaja. se narъsanъje bystъ vladaŝtu Sirijeja Kirinъju. i idĕaxa vъsi kъŝdo narъsati sę vъ svojъ

Jussi Halla-aho
Muinaiskirkkoslaavin lukemisto

gradъ. vъzide že i Iosifъ otъ Galileję grada nazaretъska vъ Ijudejā vъ gradъ davidovъ jъže naricajetъ se Vitъleemъ zaňe bēaše otъ domu i otъčstvъja davidova · narъsati se sъ Marijejā obračenojā jemu ženojā saštejā neprazdъnoja. bystъ že jegda byste tu · isplъniše se dъnъje roditi jejъ. i rodi synъ svojъ pъrvēnъcъ i povitъ jъ i položi jъ vъ jaslъxъ zaňe ne bē jima mēsta obitēlna.

i bēaxā pastyfi vъ tojъžde straně bъdēšte i strēgašte stražā noštъnaja o stadě svojemъ. i se angelъ gospodъňъ sta vъ nixъ i slava gospodъňa osija je · i ubojaše se straxomъ velъjemъ. i reče jimъ angelъ · ne bojite se · se bo blagovēstvujā vamъ radostъ velъja jaže bādetъ vъsēmъ lūdъmъ. jako rodi se vamъ dъnъcъ sъpasъ jъže jestъ xristosъ gospodъ vъ gradě davidově. i se vamъ znamenъje · obreštete mladъnъcъ povitъ ležēštъ vъ jaslъxъ. i vъnezaapa bystъ sъ angelomъ mъnožystvo vojъ nebesъskъjixъ xvalēštъjixъ boga i glagolāštъjixъ · slava vъ vyšъňjixъ bogu i na zemlí mirъ · vъ člověcъxъ blagovoľenъje. i bystъ jako otida otъ nixъ angeli na nebo · pastyfi řešę drugъ kъ drugu · pŕeidēmъ ubo do Vitъleema i vidimъ glagolъ sъ byvъšъjъ jъže gospodъ sъkaza namъ. i pŕida podvigъše se i obrēta Marija že i Iosifa i mladъnъcъ ležēštъ vъ jaslъxъ. vidēvъše že sъkazaše o glagolě glagolanějemъ jimъ. i vъsi slyšavъše jъ diviše se otъ glagolanъjixъ otъ pastyŕъ kъ nimъ. Marija že sъblūdaaše vъse glagoly sъje sъlagajašti vъ sŕdъci svojemъ. i vъzvŕatiše se pastyfi xvalēšte i slavēšte boga · o vъsēxъ jaže slyšaše i vidēše · jako glagolano bystъ kъ nimъ.

3.2. Jeesus aloittaa julistustyön ja kutsuu mukaansa oppilaita

Otъtoli načętъ Isusъ propovēdati i glagolati · pokajъte se pŕibliži bo se česarъstvъje nebesъskoje. xodę že pŕi mofi galilějъscějemъ vidě dъva bratra Simona naricajaštajego se Petra i Andrějā bratra jego vъmētajašta mrěže vъ mofе · bēašete bo rybaŕa. i glagola jima · gŕedēta vъ slēdъ mene · i sъtvoŕā vy člověkomъ lovъca. ona že abyje ostavlъša mrěže po nēmъ idoste. i pŕěšъdъ tađē vidě ina dъva bratra Ijakova zevedeova i Ioana brata jemu vъ korabli sъ Zevedeomъ otъcemъ jeju zavęzajašta mrěže svoję i vъzvъva ja. ona že abyje ostavlъša korabľ i otъca svojego po nēmъ idoste. i proxoždaaše vъsa Galilejā Isusъ uče na sъnъmištixъ jixъ i propovēdaje evangelъje česarъstvъja i cęlę vъsěkъ nedagъ i vъsęka jęgā vъ lūdъxъ. i izide sluxъ jęgo vъ vъsejъ Siriji i privēse jemu vъse bolešteje

Jussi Halla-aho
Muinaiskirkkoslaavin lukemisto

različnyjimi nedagy i strastymi održimy i běsnyje i měšěčnyje zly nedagy imašte i oslablěny žilami i icěli je. i po nemy idoše narodi množi ot Galileje i Dekapolēja i ot Ijerusalima i iz Ijudeje i sь onogo polu Iorđana.

3.3. Jeesus opettaa kansaa (vuorisaarna)

Uzbrěv že narody vьzide na goru · i jako sěde pristapiše kь nemy učenici jeho. i otvьzь usta svoja učaše je glagolę ·

blaženi ništiji duhomь · jako těxь jestь cěsarьstvo nebesьskoje. i blaženi plačašteji · jako ti utěšetь se. blaženi krotьci · jako ti naslědetь zemlја. blaženi alьčašteji i žeždašteji pravdy radi · jako ti nasytětь se. blaženi milostiviji · jako ti pomilovani bađatь. blaženi čistiji sьbьdьsemь · jako ti boga uzbrětь. blaženi sьmifajašteji · jako ti synove božьji narekatь se. blaženi izgьnani pravdy radi · jako těxь jestь cěsarьstvo nebesьskoje.

blaženi jeste jegda ponosetь vamь i izdenatь vy · i rekatь vsěkь zьlь glagolь na vy · lьžašte mene radi. radujte se i veselite se · jako mьzda vaša mnoга jestь na nebesьxь. tako bo izgьnaše proroky · jiže běše přžde vasь. vy jeste solь zemlji. ašte že solь obujajetь · čimь osolitь se · ničьsomuže bađetь kь tomu. da isypana bađetь i popirajema člověky. vy jeste světь miru · ne možetь gradь ukryti se vьxьu gory stoję · ni vьžagajatь svētilьnika i postavlajatь jeho podь sьpadoмь · nь na svēštnicę · i svētitь vsěmь jiže vь xramině sātь. tako da prosvētitь se svētь vašь přeđь člověky · da uzbrětь děla vaša dobraja · i proslavětь otьca vašego jьže jestь na nebesьxь.

3.4. Jumalan huolenpito

СЕГО РАДН ГЛАГОЛІЖ ВАМЪ · НЕ ПЬЦѢТЕ СѦ ДОУШЕИЖ СВОКИЖ ЧЬТО ІУСТЕ ІЛИ ЧЬТО ПИКТЕ НИ ТѢЛОМЪ ВАШНМЪ ВЪ ЧЬТО ОБЛѢЧЕТЕ СѦ · НЕ ДОУША ЛИ БОЛЪШН КСТЪ ПИЩѦ І ТѢЛО ОДЕЖДА. ВЪЗЬРНТЕ НА ПЪТНЦѦ НЕБЕСЬСКЫМЪ КАКО НЕ СѢИЖТЪ НИ ЖЬНИЖТЪ НИ СЪБНРАИЖТЪ ВЪ ЖИТЪНИЦЪ І ОТЪЦЪ ВАШЪ НЕБЕСЬСКЪН ПИТѢКТЪ І · НЕ ВЪ ЛИ ПАЧЕ ЛОУЧЬШН ІХЪ КСТЕ. КЪТО ЖЕ ОТЪ ВАСЪ ПЕКЪ СѦ МОЖЕТЪ ПРНЛОЖИТИ ТѢЛЕСЕ СВОКМЪ ЛДКЪТЪ КДНИЪ. І О ОДЕЖДИ ЧЬТО СѦ ПЕЧЕТЕ · СЪМОТРНТЕ ЦВѢТЪ СЕЛЪНИКЪ КАКО РАСТЖТЪ ·

Jussi Halla-aho
Muinaiskirkkoslaavin lukemisto

pláčáštę sę i kličáštę mъnogo. i vъšъdъ glagola jimъ · čъto mlъvite i plačete sę · otrokovica něstъ umrъla nъ sъritъ. i rađaaxą sę jemu · onъ že izgъnavъ vъsę rojęť otъsa otrokovici i materъ i jiže běšę sъ níimъ i vъnide jъdeže bě otročę ležę. i imъ za rąka otrokovicą glagola jejъ · talitakumъ · ježe jestъ sъkazajemo · děvice tebę glagoľą vъstani. i abъje vъsta děvica i hoždaaše · bě bo lętoma :bi: · i užasnašę sę užasomъ velъjemъ. i zapręti jimъ da nikъtože ne uvęstъ sego. i reče · dadite jejъ jasti.

3.9. Jeesus soimaa Galilean kaupunkeja

tъgda načęť Isusъ ponositi gradomъ vъ níxъže byšę mъnožajšę sily · zaňe ne pokajašę sę. gofe tebę Xorazinъ · gofe tebę Vitъsaida · jako ašte vъ Tirě i Sidoně bišę sily byly · byvъšęje vъ vasъ · drevlé ubo vъ vřętišti i popelě pokajali sę bišę. obače glagoľą vamъ · Tiru i Sidonu otъgradňęje bađetъ vъ dъň sąđňňjъ neže vama. i ty Karegъnaumъ vъznesъjъ sę do nebesъ do ada sъnideši zaňe ašte vъ Sodoměxъ bišę sily byly · byvъšęje vъ tebě · přębyly bišę do dъňsъňajego dъne. obače glagoľą vamъ jako zemľi sodomъsčę otъgradňęje bađetъ vъ dъň sąđňňjъ neže vamъ.

3.10. Saako sapattina parantaa

i přęhode otъtąđę Isusъ pride na sъňmište jixъ. i se člověkъ bě tu rąka imy suxą i vъprosišę jъ glagoľąštę ašte dostojitъ vъ sąbotą čęliti · da na íň vъzglagoľąť. onъ že reče jimъ · kъto jestъ otъ vasъ člověkъ jъže imatъ ovčę jedino · i ašte vъpadetъ sę vъ jamą ne izъmetъ li jeho. kolъmi ubo lučъjъ jestъ člověkъ ovčęte · těmъže dostojitъ vъ sąbotą dobro tvoriti. tъgda glagola člověku · prostъri rąką tvoją · i prostъřę tъ rąką i utvřđi sę jemu · i bystъ čęla jako i drugaja.

3.11. Jeesus ja Beelsebul

tъgda privęsę jemu běsňnujašť sę slěpъ i němъ i icęli jъ jako slěpъ i gluxъ i glagolaашę i ględaaše. i divľaaxą sę vъsi narodi glagoľąštę · jeda sъ jestъ synъ davidovъ. farisěji že sľyšavъšę řešę · velъzěvolъ imatъ · o kъněgi běšъ izgonitъ běsy. vědy že Isusъ myslí jimъ i reče jimъ · kako možetъ sotona sotoną izgъnati. ašte česarъstvo na sę razdělítъ sę ne možetъ stati česarъstvo to. i ašte domъ na sę razdělítъ sę ne možetъ stati domъ tъ. i ašte sotona samъ vъsta na sę i razdęli sę ne možetъ stati nъ konъčina imatъ · nikъto ne možetъ

съсѣдѣ крѣпѣкаjego вѣщѣдѣ въ домѣ jeho расхытити · аште не прѣвѣје крѣпѣкаjego съвѣзетѣ и тѣгда домѣ jeho расхытитѣ. јѣже нѣстѣ съ тѣмнојѣ на мѣ јестѣ · и јѣже не събирѣјетѣ съ тѣмнојѣ растаѣјетѣ.

3.12. Jeesuksen oikeat omaiset

јѣште јему глаголашту кѣ народомѣ се мати и братрија jeho стојаахѣ вѣнѣ искаште глаголати јему. реѣе же етерѣ кѣ ѣему · мати твоя и братрија твоя вѣнѣ стојѣтѣ хотѣште глаголати кѣ тебѣ. онѣ же отвѣштѣвѣ реѣе кѣ глаголаштујему · кѣто јестѣ мати моя и кѣто сѣтѣ братрија моя. и простѣтѣ рѣкѣ својѣ на ученикы својѣ реѣе · се мати моя и братија моя. јѣже бо аште творитѣ вола ѣтѣца моего јѣже јестѣ на небесѣхѣ тѣ братѣ мойѣ и сестра и мати јестѣ.

3.13. Jeesus käy kotikaupungissaan

Isusъ прѣидѣ отѣтѣдѣ и прѣишѣдѣ въ отѣѣствѣје своје уѣаашѣ јѣ на сънѣмишѣихѣ јихѣ · јѣко дѣвѣлаахѣ сѣ јему и глаголаахѣ · отѣкѣдѣ сему јестѣ прѣмѣдростѣ си и сила. не съ ли јестѣ тектононѣ сынѣ · не мати ли jeho нариѣјетѣ сѣ Marija и братрија jeho Ijakонѣ и Iosifѣ и Simonѣ и Ijuda. и сестры jeho · не вѣси ли вѣ насѣ сѣтѣ · отѣкѣду ubo сему вѣсѣ си сѣтѣ. и блажѣнаахѣ сѣ о ѣемѣ · Isusъ же реѣе јимѣ · нѣстѣ пророкѣ be ѣшти тѣкѣмо вѣ својемѣ отѣѣствѣји и вѣ domu својемѣ · и не сътвори ту силѣ тѣмногѣ за невѣрѣствѣје јихѣ.

3.14. Johannes kastajan mestaus

въ оно вѣремѣ слышѣвѣ Irodѣ tetraarхѣ slухѣ христонѣ. и реѣе отрокомѣ својимѣ · се јестѣ Ioанѣ крѣстителѣ · тѣ вѣскрѣсе отѣ мртѣвѣјихѣ и сего ради silы дѣјѣтѣ сѣ о ѣемѣ. Irodѣ бо имѣ Ioанѣ съвѣза и вѣсѣди вѣ тѣмѣницѣ Irodijady ради · жѣны Filipa brata својего јѣко ожѣни сѣ јѣјѣ. глаголаашѣ бо јему Ioанѣ · не dostojитѣ ти имѣти жѣны Filipa bratra својего. Irodija же гнѣваашѣ сѣ на ѣѣ и хотѣашѣ јѣ ubiti и не можаашѣ. Irodѣ бо бојаашѣ сѣ Ioana · вѣдѣу мажѣ правѣдѣна и свѣта · и хрѣнаашѣ јѣ и вѣ slастѣ jeho слушаашѣ. дѣни же byвѣшу рождѣства irodova tvoѣаашѣ веѣѣфѣ кѣнегѣмѣ својимѣ и тѣсѣштѣникомѣ и старѣјѣшинѣмѣ galilѣјѣскѣмѣ. и вѣщѣдѣши дѣшѣтери irodijadinѣ и плѣсѣвѣши и ugoждѣши Irodovi и вѣзлѣжѣштѣјимѣ съ ѣимѣ реѣе ѣѣсѣфѣ дѣвѣци · јѣгоже аште хоштеши дамѣ ти. она же ишѣдѣши реѣе кѣ матери својѣјѣ · ѣѣсо прошѣ · она же реѣе glavy Ioana крѣстителѣ. и вѣщѣдѣши абѣје съ тѣштѣнѣјемѣ кѣ ѣѣсѣфу проси глаголашти · хоштѣ да ми dasi сејѣци на блѣдѣ glavy Ioana

krъstiteľa. i priskrъbnъ bystъ cъsařъ za kletvy i vъzležęštjixъ sъ nímъ ne vъsxotě otъrešti se jejъ. i abyje posъlavъ cъsařъ vojina povelě prinesti glavą jeho. onъ že šďď usěkną jъ vъ tьmьnici · i prinese glavą jeho na blůď i dastъ děvici i děvica dastъ ja materi svojejъ.

3.15. Mikä saastuttaa ihmisen

tъgda pristapišę kъ Isusovi jiže bęaxą vъ Ijerusalimě kъnizьnici i farisěji glagolašte · počto učeniци tvoji přestapająť přędajanję stařsъ · ne omyvająť bo račъ svojixъ jegda xlěbъ jadětъ. i prizъnavъ že narody reče jimъ · slyšite i rozumějъte. ne vъxodešteje vъ usta skvъnitъ člověka nъ isxodešteje iz ustъ skvъnitъ člověka. ne u li rozumějete jako vъsěko ježe vъxoditъ vъ usta vъ čřęvo vъměštajetъ se i afedronomъ isxoditъ. a isxodeštaja iz ustъ otъ sřďďca isxodětъ i ta skvъněť člověka. otъ sřďďca bo isxodětъ pomyšlęnja zъlaja ubijęstva přělubodęjanъja tatъby lъžesъvděňja vlasvimija. si sať skvъněštaja člověka · a ježe neumъvenami račami jasti ne skvъněť člověka.

3.16. Saako mies jättää vaimonsa

i pristapľšę farisěji vъprašaaxą jъ ašte dostojitъ mažu ženą puštati · okušajašte jъ. onъ že otъvěštavъ reče jimъ · čto vamъ zapověď Mosi. oni že řešę · povelě Mosi kъnigy raspustъnyje napъsati i pustiti. i otъvěštavъ Isusъ reče jimъ · po žestosřďđu vašemu napъsa vamъ zapověď sъją. a otъ načęla sъzъdanъju maža i ženą ja jestъ sъtvoritъ bogъ · sego radi ostavitъ mažъ otъca i materъ i prilěpitъ se kъ ženě svojejъ. i bądete oba vъ plъť jedina · těmъže užę něste đva nъ plъť jedina. ježe ubo bogъ sčetalъ jestъ člověckъ da ne razlačajetъ. jъže bo ašte pustitъ ženą svoją i oženitъ se inoją přěluby tvoritъ na ną. i ašte žena pustivši maža si i posagnetъ za inъ přěluby tvoritъ.

3.17. Jeesus varoittaa lainoppineista

i mъnođi narody poslušaaxą jeho vъ slastъ. i glagolaaše jimъ vъ učęnjji svojemъ · blůďete se otъ kъnizьnikъ xotęštjixъ vъ odeždaxъ xoditi i cělovanъja na trъžištixъ i přęždesđdanъja na sъnmištixъ i přvovъzleženъja na večęraxъ. pojadajašteji domy vъdovicъ i nepřštevanjemъ daleče molęšte se siji priimať liššęje osąžđęnje.

3.18. Lesken ropo

i sědъ Isusъ přemo gazofilakiovi viděvъ kako narodъ meštetъ mědъ vъ gazofilakijā · i mъnoži bogatiji vъmětaaxā mъnogaja. i prišъdъši jedina vъdovica uboga vъvъgъže dъvě leptě ježe jestъ kodrantъ. i prizъvanъ učeniky svoję reče jimъ · aminъ glagolā vamъ · jako vъdovica si ubogaja mъnožaje vъsěxъ vъvъgъže vъmětajaštъjixъ vъ gazofilakijā. vъsi bo otъ izbytkā svojego vъvъgъgošē a si otъ lišěnjā svojego · vъse jeliko iměaše vъvъgъže · vъse žitъje svoje.

3.19. Jeesus häätää kauppiaat temppelistä

i vъšъdъ Isusъ vъ cъkъvъvъ načetъ izgoniti prodajaštējē i kupujaštējē vъ cъkъvve · i dъsky trъžbnikъ i sědala prodajaštъjixъ golābi isprovъže. i ne daděaše nikomuže mimonesti sъsādъ skvozě cъkъvъvъ. i ucaaše glagolē jimъ · něstъ li pъsano jako xramъ mojъ xramъ molitvě narečetъ sē vъsěmъ jězykomъ · vy že sъtvoriste jъ vъgъtъpъ razbojbnikomъ. i slyšašē kъnīžnīci i arxiereji i iskaaxā kako jъ bā pogubili · bojaaxā bo sē jęgo jako vъsъ narodъ divlāaxā sē o učěnjī jęgo.

3.20. Jeesukselta kysytään valtuuksia

vъ cъkъvve saštu jemu pridošē kъ nēmu arxiereji i kъnīžnīci i starъci i glagolašē jemu · kojejā oblastjā se tvorīši li kъto ti dastъ oblastъ sьjā da sice tvorīši. Isusъ že otъvěštavъ reče jimъ · vъpřošā i azъ vy jedinogo slovese · otъvěštajъte mi i reka vamъ kojejā oblastjā se tvořā. kъštěnjje ioanovo otъkādu bē · sъ nebese li ili otъ člověkъ · otъvěštajъte mi. i myšlāaxā kъ sebě glagolāšte · ašte rečemъ sъ nebese rečetъ počъto ubo ne věrovaste jemu. ašte li rečemъ otъ člověkъ · bojaaxā bo sē lūdъjъ · vъsi bo iměaxā Ioana jako proroka. i otъvěštavъše glagolašē Isusovi · ne vēmъ · Isusъ že otъvěštavъ glagola jimъ · ni azъ glagolā vamъ kojejā oblastjā se tvořā.

3.21. Kysymys ylösnousemuksesta

pridošē sadukeji kъ nēmu jiže glagolātъ ne byti vъskřěšěnjju i vъpřašaaxā jъ glagolāšte. učitelū · ne Mosi li narpъsa namъ jako ašte komu bratrъ umъretъ i ostavitъ ženā a čędъ ne ostavitъ · da poimetъ bratrъ ženā jęgo i vъskřěsitъ sēmę bratra svojego. bē že sedmъ bratrъjē i pъvъnjъ rojē ženā i umirajē ne ostavi sēmene · i vъtořъjъ rojētъ jā i umřētъ i tъ

ne ostavi sēmene · i tretjъ takožde. i poješę ja sedmъ i ne ostavišę sēmene · poslězde že vsěxъ umrěť i žena. vъ vskrěšenjе jegda vskrěsnatъ kotorujemu jixъ bādetъ žena · sedmъ bo iměšę ja ženā.

3.22. Lopun merkit

jegda že uslyšite brani i sluxy branjъ ne užasajte se · podobajetъ bo byti · nъ ne u konьčina. vъstanetъ bo językъ na języka i cěsarъstvo na cěsarъstvo i bādatъ traši po města i bādatъ gladi i meťeži. blūdēte že vy se sami · přēdadetъ bo vy vъ sъnětъja i na sъnъmištixъ bъjeni bādete i přēdъ vojevodami i cěsafi stanete mene radi vъ sъvdětělъstvo jimъ. i vъ vsěxъ języcěxъ podobajetъ přēzde propovēdati se evangeljju. přēdastъ že bratъ bratra na sъmrtъ i otъcъ čędo i vъstanatъ čęda na roditeľa i ubijatъ ję. i bādete nenavidimi vsěmi imene mojego radi. gofe že neprazdъnjimъ i dojěštъjimъ vъ ty dъni. molite že se da ne bādetъ bęstvo vaše zimě. bādatъ bo dъnjje ti skrgъbъni jako ne bystъ tako otъ načęla zъdanъju ježe sъzъda bogъ do nyně i ne bādetъ. i ašte ne bi gospodъ přēkratilъ dъnjъ ne bi byla sъprasena vsěka plъť · nъ izbъranъjixъ radi ježe izbъra přēkratitъ dъni. i ašte kъto tъgda gečetъ vamъ · sъde xristosъ se ovъde · ne imēte věry. vъstanatъ bo lъžiji xgъsti i lъžiji proroci i dadetъ znamenъja i čudesа da přělъstetъ ašte vъzmoğatъ izbъranъję. nъ vъ ty dъni · po skrgъbi tojъ · slъnъce pomračitъ se i luna ne dastъ světa svojego · i ģvězdy načъnatъ sъ nebesе padati · i sily ježe satъ na nebesъxъ podvižetъ se.

3.23. Jeesuksen surmaamisesta neuvotellaan

tъgda sъbъrašę se arxiereji i kъnъižъnici i starъci lъdъsciji na dvoгъ arxiereovъ naricajemajego Kaijafa. i sъvětъ sъtvorišę na Isusa da lъstъja imatъ jъ i ubijatъ jъ. glagolaaxā že · nъ ne vъ prazdъnikъ da ne mlъva bādetъ vъ lъdъxъ.

3.24. Jeesus voidellaan Betaniassa

Isusu že byvъšu vъ Vitanъji vъ domu prokaženajego · pristāpi kъ nemu žena imašti alavestъ mira draga · i vъzlija na glavā jęgo vъzležęšta. viděvъše že učenici jęgo negodovašę glagolāšte · česo radi gybelъ si. možaaše bo se miro prodano byti na mъnoğě i dano byti ništъjimъ. razuměvъ že Isusъ reče jimъ · čъto truždajete ženā · dēlo bo dobro

Jussi Halla-aho
Muinaiskirkkoslaavin lukemisto

sъдѣла о тьнѣ. въsegda bo ništeję imate съ soboją · mene že ne въsegda imate. възlјjavъšija bo si miro na tělo moje na pogrebennyje mę съtvori. aminъ glagolą vamy · jъdeže ašte propovѣdano bađety evangelъje se · въ въsemъ mirѣ rečety se i ježe съtvori si. tьgda šъdъ jedinъ oтъ oboju na desęte naricajemyjъ Ijuda iskarіotъskъjъ kъ arxiereomъ reče · čъto хоštete mi dati i azъ vamy přędamъ jъ · oni že postavіšę jemu :i: съrebrъnikъ. i oтъtoli iskaaše podobъna vrēmene da jъ přędastъ.

3.25. Pääsiäisateria

večeru že byvъšu възleže съ obęma na desęte učenikoma. i jadaštemъ jimъ reče · aminъ glagolą vamy · jako jedinъ oтъ vasъ přędastъ mę. i skrъbęšite ģęlo načęšę glagolati jemu jedinъ kъžъdo jixъ · jeda azъ jesmъ gospodi. onъ že oтъvęštavъ reče · omočъjъ съ тьпоją въ solilo raķą · tъ mę přędastъ. synъ že človęčъskъjъ idety jakože jestъ pъsano o ѱemъ · gofe že človęku tomu jimъže synъ človęčъskъjъ přędanъ bađety · dobřeje jemu bi bylo ašte se bi ne rodіlъ človękъ tъ. oтъvęštavъ že Ijuda přędavъjъ jeho reče · jeda azъ jesmъ ravъvi · glagola jemu ty reče.

3.26. Jeesus ennustaa oppilaidensa luopumisen

i vъspřevъše izidošę въ gorą eleonyškają. tьgda glagola jimъ Isusъ · vъsi vy съblaznite se o тьнѣ въ съją noštъ · pъsano bo jestъ · poražą pastyřa i razidatъ ovъcę stada. po vъskrъsnovenъji že mojemъ vařają vy въ Galileji. oтъvęštavъ že Petrъ reče jemu · ašte i vъsi съblaznetъ se o tebě azъ nikoliže ne съblažňą se o tebě. reče jemu Isusъ · aminъ glagolą tebě · přęžde daže kurъ ne възglasitъ tri kraty oтъvгъžeši se mene. glagola jemu Petrъ · ašte mi se kľučitъ i съ toboją umręti ne oтъvгъgą se tebe · takožde i vъsi učenici řešę.

3.27. Jeesuksen vangitseminen

i ješte glagoląшту jemu se Ijuda jedinъ oтъ oboju na desęte pride i съ ѱimъ narodъ тьnogъ съ ořъžъji i drъkolъmi oтъ arxierejъ i starъcъ ѱudъskъjixъ. dastъ že přędajęjъ jeho znamenъje jimъ glagolę · jęgože ašte lobъžą · imęte jъ · to jestъ. i abyje pristapřlъ kъ Isusovi reče jemu · ravъvi ravъvi · togda pristapřlъše възložišę račę na Isusa i jęšę jъ. i se jedinъ oтъ saštъjixъ съ Isusomъ prostъrъ raķą izvľękъ nožъ svojъ i udari raba arxiereova i

urěza jemu uxo. tьгда glagola jemu Isusъ · vьzvratі nožъ svojъ vь svoje město · vьsi bo priimъše nožъ nožemъ rogybnatъ. li mьnitъ ti sę jako ne moga nyně umoliti oтca mojego i pristavitъ mьně vęšte li dьva na desęte legeona angelъ. vь tъ časъ reče Isusъ kъ narodomъ · jako na razbojьnika li izidoste sъ oražьjemъ i drьkolьmi jęti mę · po vьsę dьni sędęaxъ sъ vami vь crьkvęve učę i ne jęste mę.

3.28. Jeesus suuren neuvoston edessä

oni že roimъše Isusa vedoše jь kъ Kaijafě arxieieovi jьdeže kьnїžьnici i starьci sьbьraše sę. Petrъ že idęaše po њemъ izdaleče do dvora arxieieova i vьšьdъ vьnatъ sędęaše sъ slugami viděti kopьčїna. arxieieji že i starьci i sьnъmъ vьsъ iskaaxъ lъza sьvdětelę na Isusa jako da ubijatъ jь · i ne obręta. i mьnogomъ lъžemъ sьvdětelęmъ pristarpъšemъ poslędъ že pristarpъša dьva sьvdětelę ręste · sь reče · moga razoriti crьkvъ božьję i tьmi dьnъmi sьzьdati ja. i vьstavъ arxieiejъ reče jemu · ničesože li ne oтvęštavaješi čьto si na tę sьvdětelęstvujatъ. Isusъ že mьčaaše i oтvęštavъ arxieiejъ reče jemu · zaklinaję tę bogomъ živъjimъ da rečeši namъ ašte ty jesi xristosъ synъ božьjъ. glagola jemu Isusъ · ty reče · obače glagolę vamъ · oтselę uzьrite syna človęčьskajego sędęsta o desnaję sily i grędęsta na oblacęxъ nebesьskъjixъ. tьгда arxieiejъ rastъgъ rїzy svoje glagolę jako vlasvimiję reče · čьto ješte trębujemъ sьvdětelъ · se nyně slyšaste vlasvimiję jego · čьto sę vamъ mьnitъ. oni že oтvęštavъše ręše · povїnъnъ jestъ sьmrťti. tьгда zaplъvaše lice jego i pakosti jemu dęjaše · ovi že za lanitę udariše glagolęšte · proгьci namъ xriste kьto jestъ udaгьjъ tę.

3.29. Pietari kieltää Jeesuksen

Petrъ že vьně sędęaše na dvorě i pristari kъ њemu jedina rabyнi glagolęšti · i ty bę sъ Isusomъ galilějьskъjimъ. onъ že oтvгъže sę prędъ vьsęmi glagolę · ne vęmъ čьto glagolęši. išьdъšu že jemu vь vrata uzьrę jь drugaja i glagola jemu tu · i sь bę človękъ sъ Isusomъ nazaręninomъ. i paky oтvгъže sę sъ klętvoję jako ne znaję človęka. ne po mьnogu že pristarpъše stojęšteji ręše Petrovi · vь istїna i ty oт њїxъ jesi i besęda tvoja avę tę tvoritъ. tьгда načętъ rotiti sę i klęti sę jako ne znaję človęka · i abьje kurъ vьzglasї. i pomęnę Petrъ glagolъ isusovъ i reče jemu jako pręžde daže kurъ ne vьzglasitъ tri kraty oтvгъžeši sę mene · i išьdъ vьnъ plaka sę goгьko.

3.30. Juudaksen loppu

jutru že byvъšu sъvѣtъ sъtvorišę arxiereji i starъci ľudъsciji na Isusa jako ubiti jъ. i sъvezavъše jъ vedošę i předašę pontъskujemu Pilatu igemonu. tъgda vidѣ Ijuda předaвъjъ jeho jako osadišę jъ raskajavъ sę vъzvratĭ :i: sъrebrъnikъ arxiereomъ i starъcemъ glagoľę · sъgręšiъ předaвъ kъvъ nerovĭnъnъ · oni že ręšę · čъto jestъ namъ · ty uzъriši. i rovъgъ je vъ sъkъve otide i ošъdъ vъzvęsi sę. arxiereji že priimъše sъrebro ręšę · ne dostojъno jestъ vъložitĭ jeho vъ karъvanъ poňęže cęna kъve jestъ. sъvѣtъ že sъtvorišę kupišę jimъ selo skъdelъnikovo vъ rogrębanъje stranъnjimъ. tĕmъže narečętъ sę selo to selo kъve do sego dъne.

3.31. Jeesuksen kuulustelu

Isusъ že sta přeđъ igemonomъ. načęšę na њъ vaditi glagoľашte · sego obrętohomъ razvraštajашta językъ našъ i vъzbraňajашta dajati kesafevi danъ · glagoľętъ sebe xrista cęsařa byti. Pilatъ že vъprosi jъ glagoľę · ty li jesi cęsařъ ijudeomъ · omъ že otъvęštavъ reče jemu · ty glagoľęši. Pilatъ že reče kъ arxiereomъ i kъ narodu · nikojęže viny ne obrętajъ vъ človęcĕ semъ. oni že krępľaaxъ sę glagoľашte jako razvraštajętъ ľudi učę po vъsejъ Ijudeji · načъnъ otъ Galileję do sъde. Pilatъ že slyšavъ vъprosi ašę člověkъ galilęjskъ jestъ. i razumĕvъ jako otъ oblasti irodovy jestъ posъla jъ kъ Idoru · saštu vъ Ijerusalimĕxъ vъ dъni ty.

3.32. Jeesus Herodeksen edessä

Irodъ že vidĕvъ Isusa radъ bystъ gęlo · bĕ bo želĕję otъ mъnoga vrĕmene vidĕti jъ zaňe slyšaашe mъnoga o њemъ · i nadĕaашe sę znamenъje etero vidĕti otъ њego byvajemo. vъprašaашe že jъ slovesy mъnogy · omъ že ničъsože ne otъvęštavaaашe jemu. stojaaxъ že arxiereji i kъňižъnici priležъno vadešę na њъ.

3.33. Jeesus tuomitaan kuolemaan

Pilatъ že sъzvъnavъ arxiereję i kъneğę i ľudi reče kъ њimъ · privęste mi človĕka sego jako razvraštajашta ľudi · i se azъ isteğavъ jъ přeđъ vami ne obrĕtъ nijedinojęže o človęcĕ semъ viny jęže na њъ vadite · nъ ni Irodъ. posъlaxъ bo jъ kъ њemu · i se ničъtože dostojъno sъmъrtĭ tvořeno jestъ o њemъ. pokazavъ ubo otъpuštъ jъ.

Jussi Halla-aho
Muinaiskirkkoslaavin lukemisto

na vsěkť že dně velikť obyčaj bě igemonu otъpuštati narodu sъvěsьna jehože хотěах. iměаše že tьгда sъvězьna naročita naricajemajego Varaava jьže бє за etera kramola byvьšaja vь gradě i ubijьstvo vьvьžєnъ vь tьmьnica. sьbьravьšemъ že sє jimъ reče jimъ Pilatъ · kogo хоštete отъ oboju отъpuštа вамъ · Varaava li ili Isusa naricajemajego xrista. vėděаše bo jako zavisti radi předašє jь. archiereji že i starьci naustišє narody da isprosetь Varaava i Isusa pogubetь. otъvěštavъ že igemonъ reče jimъ · kogo хоštete отъ oboju отъpuštа вамъ · oni že rěšє Varaava. glagola jimъ Pilatъ · čьto že sьtvořa Isusa naricajemajego xrista · glagolašє jemu vsi da raspětъ бадетъ. igemonъ že reče jimъ · čьto zьlo sьtvoři · oni že lišє vьzьpřišє · propьni jь. viděvъ že Pilatъ jako ničьsože uspějєtъ nъ rače mlьva byvajєtъ priimъ voda umy račє přєdъ narodomъ glagolє · nepovinьnъ jesmъ отъ kьrve sego pravьdnika · vy uzьrite. i otъvěštavьše vsi ľudьje rěšє · kьrvъ jeho na nasъ i na čєděхъ našixъ. tьгда отъpusti jimъ Varaava · Isusa že терь přєdastъ jь da jь raspьnatъ.

3.34. Jeesus sotilaiden pilkattavana

tьгда vojini igemonovi sьbьrašє na нь vsa spira. i sьvьkьšє jь xlamidoja čьtvьlenoja oděšє jь. i sьpletьšє vєnьсь отъ trьnja vьzlozišє na glava jeho i trьstъ vь desnica jeho · i pokloňšє sє přєdъ nimъ na kolěnu raгаaxa sє jemu glagolašte · radujь sє cesařu ijudejьskъ. i plinaвьšє na нь prijєšє trьstъ i bijaaxa jь po glavě. i jegda poraгаšє sє jemu sьvlěšє sь nego xlamida i oblěšє jь vь rizu svoję i vedošє jь na raspětьje.

3.35. Jeesus ristiinnaulitaan

isxodešte že obrěta člověka kirinějьska imєnьmъ Simona · semu zaděšє ponesti kьrvъ jeho. i prišьdьšє na město naricajemoje Gelygota ježe jestъ naricajemo kranьjevo město dašє jemu piti ocьtъ sь zьčьja razměšьnъ · i vьkuš ne хотěаše piti. propьnьšє že jь razdělьšє rizu jeho metašє žrěbьje. i sėdьšє strěžaaxa jь tu. napьsa že i titьlъ Pilatъ i položi jь na kьrvъ · бє že napьsano · Isusъ nazarějь cesařь ijudějьskъ. sego že titьla tьnoži čišє отъ ijudějь jako blizь бє město grada jьdeže propєšє Isusa. i бє napьsano evrejьsky i грьčьsky i latinьsky. glagolaaxa že Pilatovi archiereji ijudejьsci · ne piši cesařь ijudějьskъ. otъvěšta Pilatъ · ježe pьsaxъ pьsaxъ.

Jussi Halla-aho
Muinaiskirkkoslaavin lukemisto

тъгда распе́ше съ́ нѣмъ двѣа разбойника · jedinogo o desnaja i jedinogo o šujaja. mimoxodeštejji že xulaaxa jь pokyvajašte glavami svojimi i glagolašte · uva · razafajejь cъkъvъ i tьmi dьnъmi sъzidaјe ja · sъpasi sebe ašte synъ božьjъ jesi · sълѣzi съ kъsta. takozde že i arxiereji raгajašte se съ kъnižьniky i starьci i farisějji glagolaaxa. iny sъpase · sebe li ne možeši sъpasti · ašte cesaғ Izdrailevъ jestь da sълѣzetъ nyně съ kъsta i vєra imemъ jemu. tožde že i razboјnika propєtaja съ́ нѣмъ ponošaašete jemu. oтъ šestuję že godiny tьma bystь po vьseјь zemli do devєtyјę godiny. pri devєtějъ že godině vьzъpi Isusъ glasomъ velьjemъ glagole · eli eli lema zavaxtani · ježe jestь bože bože moјь vьskaja me ostavi. eteri že oтъ stojęštьjixъ tu slyšavъše glagolaaxa jako Pijа zъvetъ. i abьje tekъ jedinъ oтъ нѣхъ i pгimъ gaбa parlьnъ ocьta i vьznъzъ na tьstъ parajaaše jь. i pročijji glagolaaxa · ostani da vidimъ ašte pridetъ Pija sъpastъ jego · drugъjъ že pгimъ kopъje probode jemu rebra i izide voda i kъvъ. Isusъ že paky vьzъpivъ glasomъ velьjemъ isпусти duxъ.

i se kataretazma cъkъvъnaja razdъra se съ vyšьňajego kraja do nižьňajego na dьvoje · i zemla potъese se i kamenъje raspade se i grobi oтvъzoše se i mьnoga tєlesa počivajašьjixъ svєtъjixъ vьstaše.